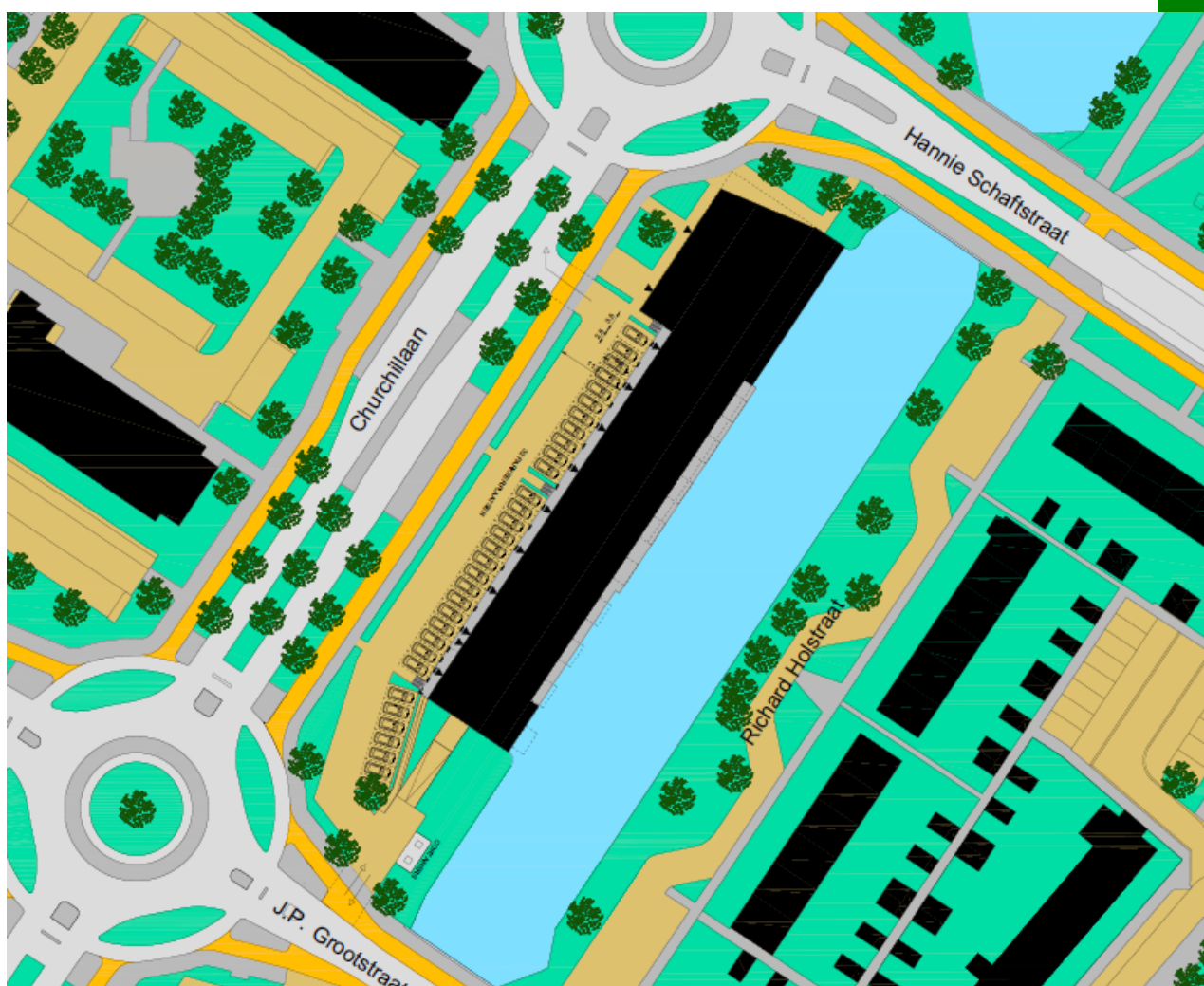

Appartementengebouw 'Wheerlicht' aan de J.P. Grootstraat 1 te Purmerend

een bureauonderzoek

I.S.J. Beckers

IVO·B

Colofon

IVO·B Rapport 1804

Appartementgebouw 'Wheerlicht' aan de J.P. Grootstraat 1 te Purmerend
een bureauonderzoek

Auteur: I.S.J. Beckers

Opdrachtgever: BK Bouw & Milieuadvies

Versie rapport: definitief, 26 september 2018

© IVO·B, Lopik

Dit rapport is te gebruiken door de opdrachtgever en is te vermenigvuldigen door de opdrachtgever ten behoeve van eigen gebruik in de eigen organisatie. Door IVO·B verstrekte rapporten mogen niet door derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van IVO·B openbaar worden gemaakt, verveelvuldigd worden dan wel geëxploiteerd worden of ter kennis van derden worden gebracht.

Autorisatie:
I.S.J. Beckers

ISSN-nummer 2451-9855

IVO·B, Allround Archeologie
Juliana van Stolberglaan 36
3411 XD Lopik
06-83968168
email contact@ivob.nl
website www.ivob.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	6
2	Bureauonderzoek	6
2.1	Beleid.....	6
2.2	Doelstelling en vraagstelling.....	7
2.3	Methodiek.....	7
3	Resultaten bureauonderzoek.....	8
3.1	Huidige situatie	8
3.2	Toekomstige situatie van het plangebied	9
3.3	Landschappelijke situatie	11
3.4	De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied	12
3.5	Historische situatie.....	14
3.6	Gespecificeerde archeologische verwachting.....	16
3.7	Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden	17
3.8	Conclusie.....	17
4	Advies.....	18

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1	Locatie van het plangebied.	6
Afb. 2	Detailkaart van het plangebied.	9
Afb. 3	Oost-west doorsnede door het nieuwe gebouw, aanlegtekening van de parkeerkelder.	10
Afb. 4	Grondplan van de begane grond. De locatie van de parkeerkelder is weergegeven met de rode lijn. Deze tekening is oostgericht.	10
Afb. 5	Locatie van het plangebied op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend.	12
Afb. 6	Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.	13
Afb. 7	Locatie van het plangebied (zwarte cirkel) op de stadsplattegrond van Purmerend door Jacob van Deventer uit de periode van 1550 tot en met 1575.	14
Afb. 7	Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1878.....	15
Afb. 8	Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1971.....	16

Administratieve gegevens

Provincie	Noord-Holland
Gemeente	Purmerend
Toponiem	J.P. Grootstraat 1
Kadastrale gegevens	Kadastrale gemeente Purmerend, sectie A, percelen 5175, 5176 en 7788 (gedeeltelijk)
Oppervlakte plangebied	Ca. 4.600 m ²
Opdrachtgever	BK Bouw & Milieuadvies
coördinaten	126.556-502.327 126.597-502.323 126.516-502.204 126.498-502.224
Bevoegde overheid	Gemeente Purmerend
Contactpersoon namens de gemeente Purmerend	Mevr. A. Schenk
ARCHIS-zaakidentificatienummer	4616647100
Beheer en locatie documentatie	IVO·B, Lopik

Samenvatting

In opdracht van BK Bouw & Milieuadvies is door IVO·B, Allround Archeologie, een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie J.P. Grootstraat 1 in Purmerend. In het plangebied zal het wijkcentrum 't Noot gesloopt worden en zal een nieuw appartementengebouw gebouwd worden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

In het plangebied worden op basis van het bureauonderzoek de volgende archeologische waarden verwacht:

In de top van het Laagpakket van Wormer, dat zich waarschijnlijk op een diepte van 3,5 m –mv bevindt, kunnen archeologische waarden uit het Mesolithicum of Neolithicum aanwezig zijn. Een mogelijke archeologische vindplaats op dit niveau zal waarschijnlijk uit de resten van een jachtkamp bestaan en zal zich manifesteren door een bewoningslaag met daarin een vondstspreiding van kleine houtskool- en vuursteenfragmenten.

Vanaf de Bronstijd zal het plangebied deel hebben uitgemaakt van een uitgestrekt veengebied. Vanaf de Bronstijd tot de ontginning in de Late Middeleeuwen worden behoudens losse vondsten geen archeologische resten verwacht. Vanaf de Late Middeleeuwen heeft de watergang ten oosten van het plangebied als achterkade van een ontginningsblok gediend. Er is volgens het beschikbare historische kaartmateriaal op deze locatie geen bebouwingslint tot ontwikkeling gekomen. Het plangebied is gedurende de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd in gebruik geweest als akkerland en later als weiland. Daarom worden in het plangebied geen archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd verwacht.

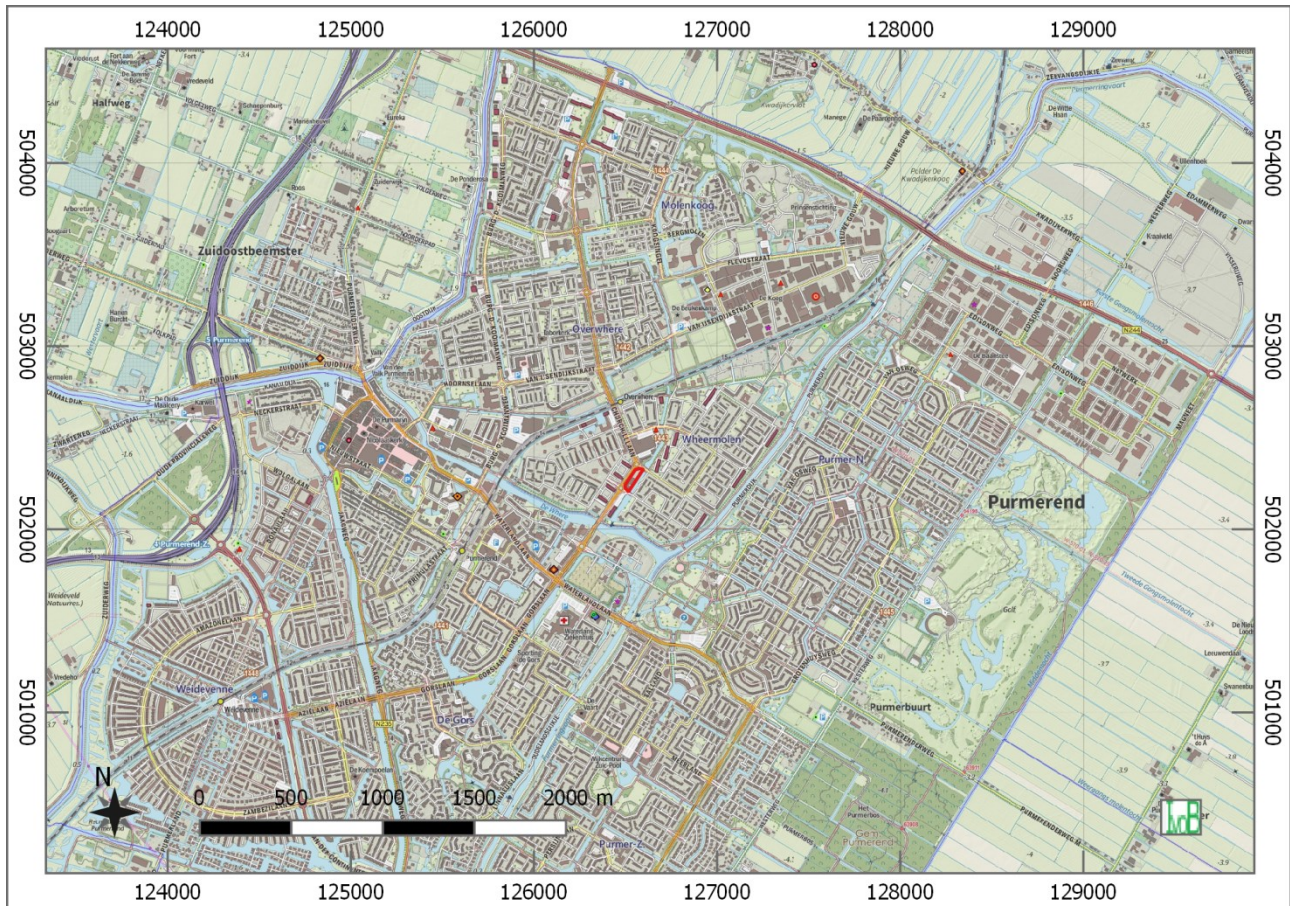
De top van het Laagpakket van Wormer op ca. 3,5 m –mv is dus het enige niveau waarop archeologische waarden verwacht worden. Dit niveau zal niet verstoord worden tijdens de graafwerkzaamheden tot 1 m –mv in het noordelijke deel van het gebouw en de aanleg van de halfverdiepte parkeerkelder tot 2,5 m –mv. Ook de aanleg van de liftschacht tot 3 m –mv zal dit niveau waarschijnlijk niet verstoren. Tijdens de voorgenomen werkzaamheden zullen dus geen archeologische waarden verstoord worden.

IVO·B, Allround Archeologie, adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.4 van de Erfgoedwet.

In het selectiebesluit van de gemeente Purmerend (30 juli 2018) wordt de conclusie van het bureauonderzoek onderschreven, namelijk dat in het plangebied geen vervolgonderzoek noodzakelijk is en dat het gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

1 Inleiding

In opdracht van BK Bouw & Milieuadvies is door IVO·B, Allround Archeologie, een bureauonderzoek uitgevoerd van de locatie J.P. Grootstraat 1 in Purmerend. In het plangebied zal het wijkcentrum 't Noot gesloopt worden en zal een nieuw appartementengebouw gebouwd worden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging. Het onderzoek is uitgevoerd in juni 2018 door I.S.J. Beckers (KNA senior prospector met actornummer 45406568).

Afb. 1 Locatie van het plangebied.

2 Bureauonderzoek

2.1 Beleid

Op grond van de Erfgoedwet moet het ruimtelijke beleid op archeologisch gebied vastgesteld worden in het bestemmingsplan. Het plangebied maakt deel uit van het bestemmingsplan Wheermolen 2012, dat op 31 januari 2013 door de gemeente Purmerend is vastgesteld. Het maakt in dit bestemmingsplan deel uit van een zone met de dubbelbestemming 'Waarde Archeologie'. In deze zone geldt dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 500 m² en dieper dan 50 cm -mv.¹

¹ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl>

Dit bureauonderzoek is gebaseerd op de uitvoeringskaders zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.0).² De gemeente Purmerend heeft geen aanvullende eisen opgesteld.³

2.2 Doelstelling en vraagstelling

Bureauonderzoek vormt de eerste fase van archeologisch onderzoek in een gebied. Tijdens een bureauonderzoek worden de huidige situatie, de toekomstige situatie, de landschappelijke situatie, de bekende archeologische gegevens uit de omgeving en de historische situatie van het plangebied onderzocht. Door middel van een synthese van de onderzochte gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Als er eenmaal een gespecificeerde verwachting is opgesteld wordt er onderzocht of de verwachte archeologische waarden door de voorgenomen ingreep bedreigd worden en zo ja, op welke wijze en of een verstoring van de potentiële archeologische waarden voorkomen kan worden. Als het niet mogelijk is om een verstoring van de verwachte archeologische waarden te voorkomen, wordt een advies opgesteld voor archeologisch vervolgonderzoek.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld;

- Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

- Worden de verwachte archeologische waarden bedreigd door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden?
- Is het plangebied voldoende onderzocht?

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden door de voorgenomen werkzaamheden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

- Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

2.3 Methodiek

Het bureauonderzoek bestaat uit elf onderdelen;

1. Aanmelden onderzoek bij Archis,
2. vermelden (en toepassen) overheidsbeleid,
3. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en beschrijving huidig gebruik van het plangebied,
4. beschrijven van de toekomstige situatie,
5. beschrijven van de landschappelijke situatie van het onderzoeksgebied,

² SIKB 2016

³ Navraag per telefoon bij mevr. A. Schenk (contactpersoon archeologie gemeente Purmerend op 28 juni 2018).

6. beschrijven van de bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied,
7. beschrijven historische situatie (en mogelijk aanwezige bouwhistorische waarden) in het plangebied,
8. opstellen gespecificeerde archeologische verwachting,
9. onderzoeken van de consequenties van de voorgenomen ingreep op de gespecificeerde archeologische verwachting,
10. afmelden onderzoek bij Archis,
11. aanleveren digitale gegevens bij het e-depot.

Onderdeel 2 is vermeld in paragraaf 2.1, onderdelen 3 tot en met 9 zijn vermeld in paragrafen 3.1 tot en met 3.7. Op basis van onderdelen 3 tot en met 7 wordt een gespecificeerde verwachting opgesteld; onderdeel 8. Onderdeel 9 is gebaseerd op onderdelen 3 tot en met 8. De processtappen 1, 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

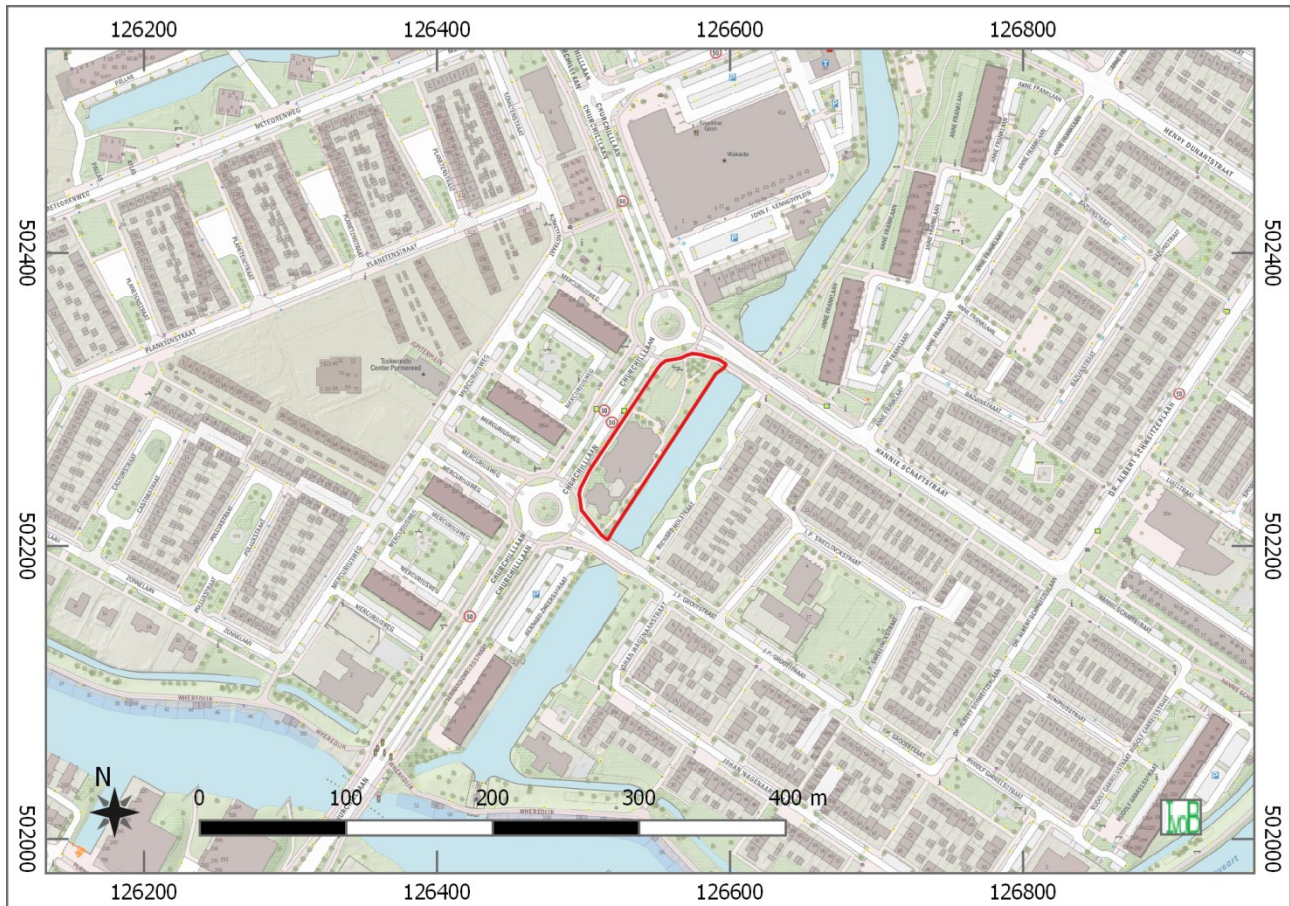
Om de landschappelijke en archeologische positie van het plangebied beter in kaart te brengen, worden ook gegevens uit de directe omgeving van het plangebied onderzocht. Hierbij wordt met name naar locaties met een gelijke landschappelijke ligging gekeken. Het onderzoeksgebied kan gedefinieerd worden als een cirkel met een straal van 600 m rondom het plangebied.

3 Resultaten bureauonderzoek

3.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in Purmerend op de hoek van de Churchilllaan en de J.P. Grootstraat. Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de Churchilllaan, aan de zuidzijde door de J.P. Grootstraat, aan de oostzijde door een watergang en aan de noordzijde door de Hannie Schaftstraat. De locatie van het plangebied is weergegeven in de afbeeldingen 1 en 2.

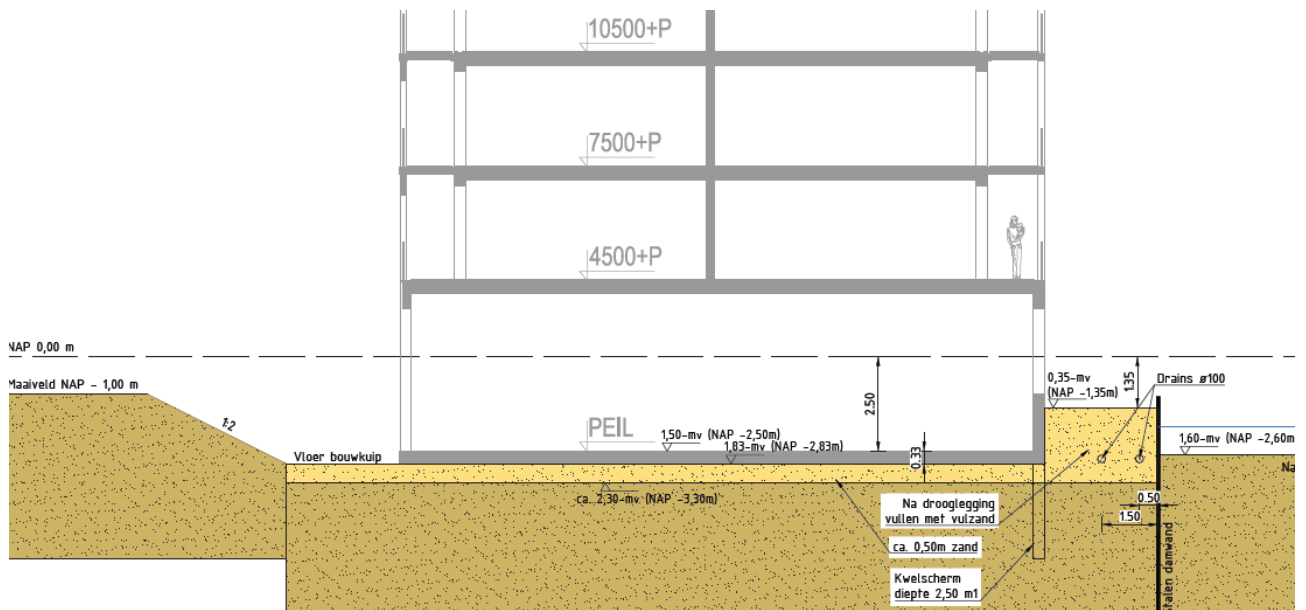
In het zuiden van het plangebied bevindt zich momenteel het wijkcentrum 't Noot. Dit is een gebouw met een veelhoekig grondplan. Het is niet bekend hoe dit gebouw gefundeerd is en of er kelders aanwezig zijn onder het pand. Het noordelijke deel van het plangebied is momenteel in gebruik als groenzone met enkele jeu-de-boulesbanen.

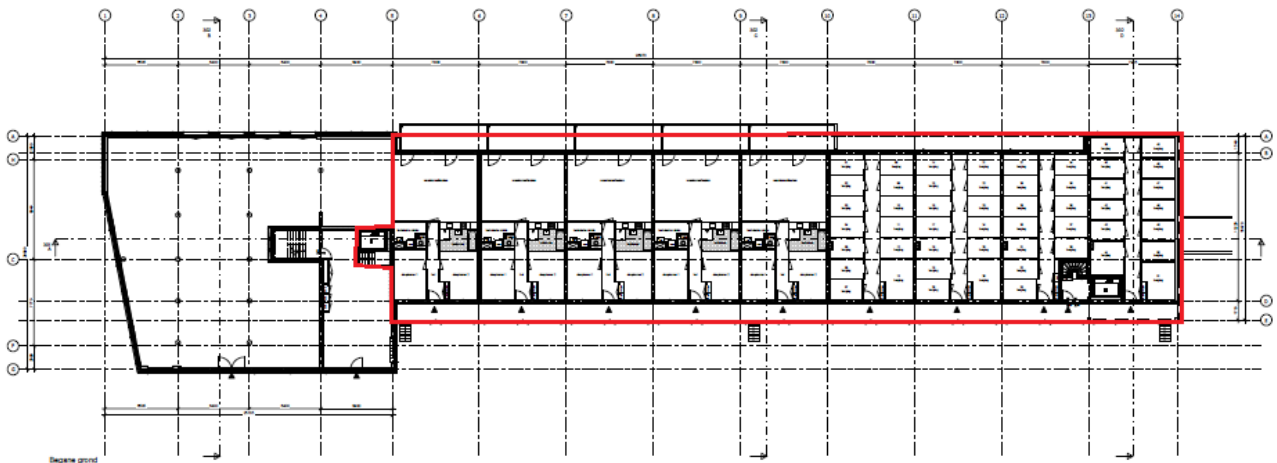
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

3.2 Toekomstige situatie van het plangebied

In het plangebied zal het bestaande wijkcentrum gesloopt worden. Daarna zal in het noordoosten van het plangebied een appartementengebouw gebouwd worden, het 'Wheerlicht'. Het grondplan van dit gebouw strekt zich uit langs de oostgrens van het plangebied. Het appartementengebouw zal voorzien worden van een halfverdiepte parkeerkelder onder het zuidelijke rechthoekige deel van het gebouw (afb. 4). De graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van de kelder zullen tot een diepte van ca. 2,5 m -mv reiken (afb. 3), op de locatie van de liftschacht tot 3 m -mv. Het noordelijke, min of meer vierkante deel van het gebouw zal niet voorzien worden van een kelder, hier is de verstoringsdiepte ca. 1 m -mv. Het gebouw zal een oppervlakte van ca. 1.100 m² krijgen. Langs de watergang zal een stalen damwand ingedrukt worden. Ten westen van het gebouw zal een parkeerterrein aangelegd worden. Het geheel zal ontsloten worden door middel van een uitrit naar de J.P. Grootstraat.

Afb. 3 Oost-west doorsnede door het nieuwe gebouw, aanlegtekening van de parkeerkelder.

Afb. 4 Grondplan van de begane grond. De locatie van de parkeerkelder is weergegeven met de rode lijn. Deze tekening is oostgericht.

3.3 Landschappelijke situatie

Tijdens het onderzoek naar de landschappelijke ligging van het plangebied binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)⁴
- Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000⁵
- Dinoloket⁶
- Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000⁷
- Geomorfologische kaart van Nederland⁸

Ongeveer 11.500 jaar geleden ging de laatste ijstijd over in de relatief warme periode waarin we ons nu bevinden, het Holoceen. De temperatuurstijging had tot gevolg dat de ijskappen uit de laatste ijstijd, het Weichselien, langzaam begonnen af te smelten en de zeespiegel sterk begon te stijgen. Het onderzoeksgebied maakte in het Mesolithicum en Neolithicum deel uit van een grote kustvlakte, vergelijkbaar met het huidige Waddengebied. Daarom is in het plangebied een dik pakket van zeeklei en –zand afgezet. Dit pakket wordt gerekend tot het Laagpakket van Wormer en bestaat uit zeer fijn tot matig fijn zand en klei. Op de in deze periode gevormde kreekgeulen vond in het Mesolithicum en het Neolithicum bewoning plaats.⁹

De huidige kustlijn kreeg gestalte door de vorming van strandwallen onder invloed van golfwerking en zeestromingen vanaf 3000 v. Chr. Hierdoor kon zich achter deze natuurlijke kustbarrière een betrekkelijk rustig lagunair milieu vormen. De beschermende werking van de strandwallen zorgde ervoor dat de grondwaterspiegel steeg, de lagune verzoette en veenvorming optrad. Het veen wordt gerekend tot de Formatie van Nieuwkoop en bestaat uit mineraalarm bruin tot zwart veen.¹⁰

Het begin van de veenvorming wordt ongeveer gedateerd in het Laat-Neolithicum. Op basis van een geologisch model wordt verwacht dat het veenpakket tussen 0,5 en 3,5 m –mv aanwezig is en rust op de afzettingen van het Laagpakket van Wormer.¹¹

De oudste bedijkingen en ontginningen in het Purmerland zijn uitgevoerd in de Late Middeleeuwen, van de 10^e tot de 12^e eeuw n. Chr. Door de ontginning van de veenvlakte trad daling van het maaiveld op en is het veenpakket ingeklonken. Het gebied werd daarom vatbaar voor overstromingen. In de 12e en 13e eeuw is tijdens groot-schalige overstromingen de Zuiderzee ontstaan.¹² Tijdens de overslibbing van het veen door inbraken van de zee in deze periode is een kleipakket van maximaal 40 cm dik op het veenpakket afgezet. Dit kleipakket wordt de IJe-laag genoemd.¹³

Op de Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging in bebouwd gebied.¹⁴ Het meest waarschijnlijke bodemtype in het plangebied is weideveengronden op zeggeveen, rietzeggeveen of mesotroof broekveen (pVc). Dit bodemtype wordt gekenmerkt door een 20 tot 30 cm dik humusrijk kleidek boven een dik veenpakket. In de omgeving van Purmerend is dit

⁴ <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>

⁵ Wagenaar 1987

⁶ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>

⁷ de Mulder en Blokzijl 1987

⁸ Alterra 2009

⁹ de Mulder et al. 2003

¹⁰ de Mulder et al. 2003

¹¹ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>

¹² Haartsen 2009

¹³ Huizer en Benjamins 2008

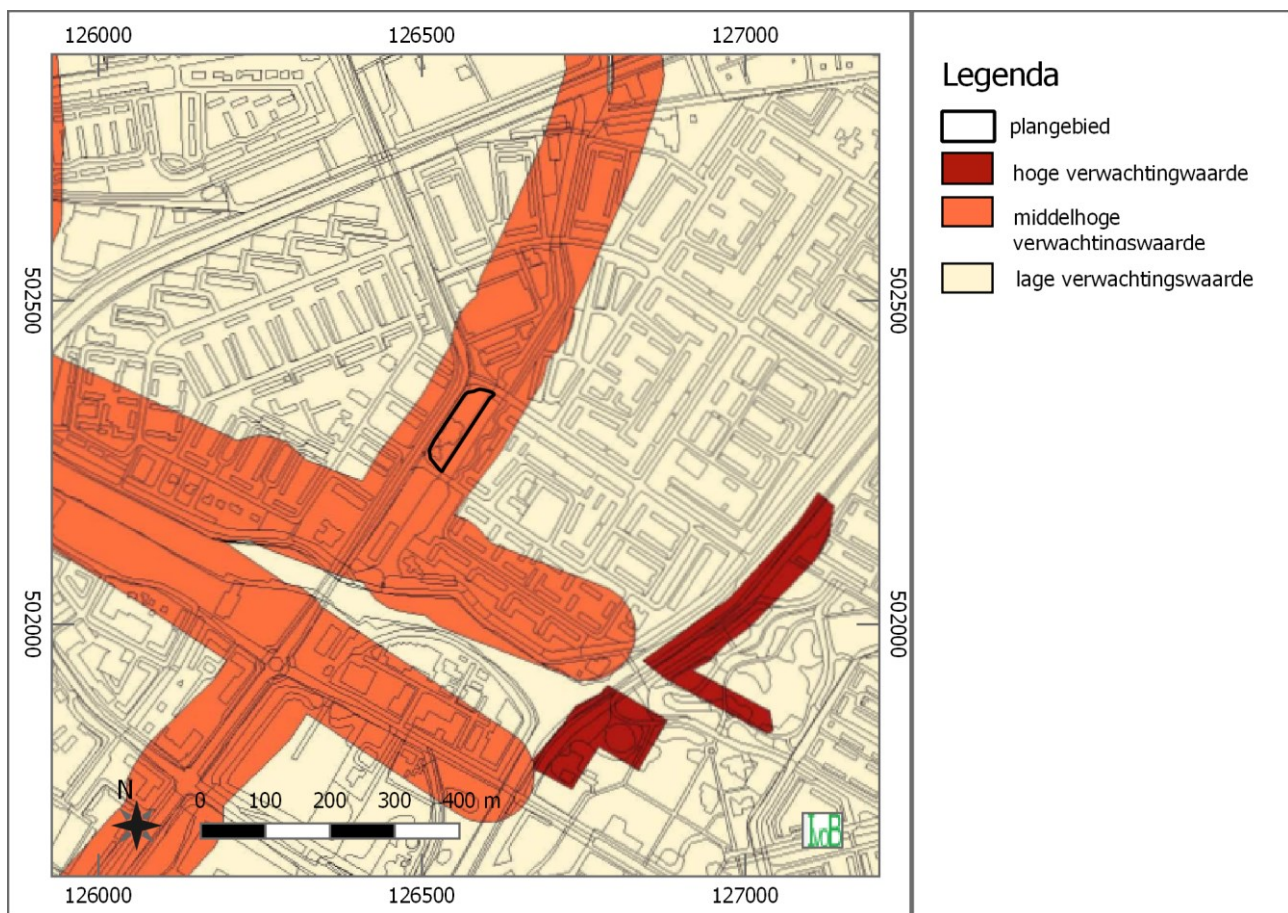
¹⁴ Wagenaar 1987

kleidek door overslibbing op het veen afgezet.¹⁵

3.4 De bekende archeologische gegevens uit het onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend (afb. 5)¹⁶
- Archeologisch InformatieSysteem (Archis 3.0, zie afb. 6)¹⁷
- Provinciale cultuurhistorische waardenkaart¹⁸

Afb. 5 Locatie van het plangebied op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend.

Op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Purmerend heeft het plangebied een middelhoge archeologische verwachtingswaarde (afb. 5). De reden hiervoor is de ligging ter plaatse van een ontginningslint uit de Late Middeleeuwen. Op de Beleidsadvieskaart van de gemeente Purmerend is er vanwege de middelhoge archeologische verwachtingswaarde sprake van een ondergrens voor archeologische onderzoek van 500 m² en 50 cm –mv.¹⁹ Op de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland is geen archeologische of

¹⁵ Wagenaar en van Wallenburg 1987

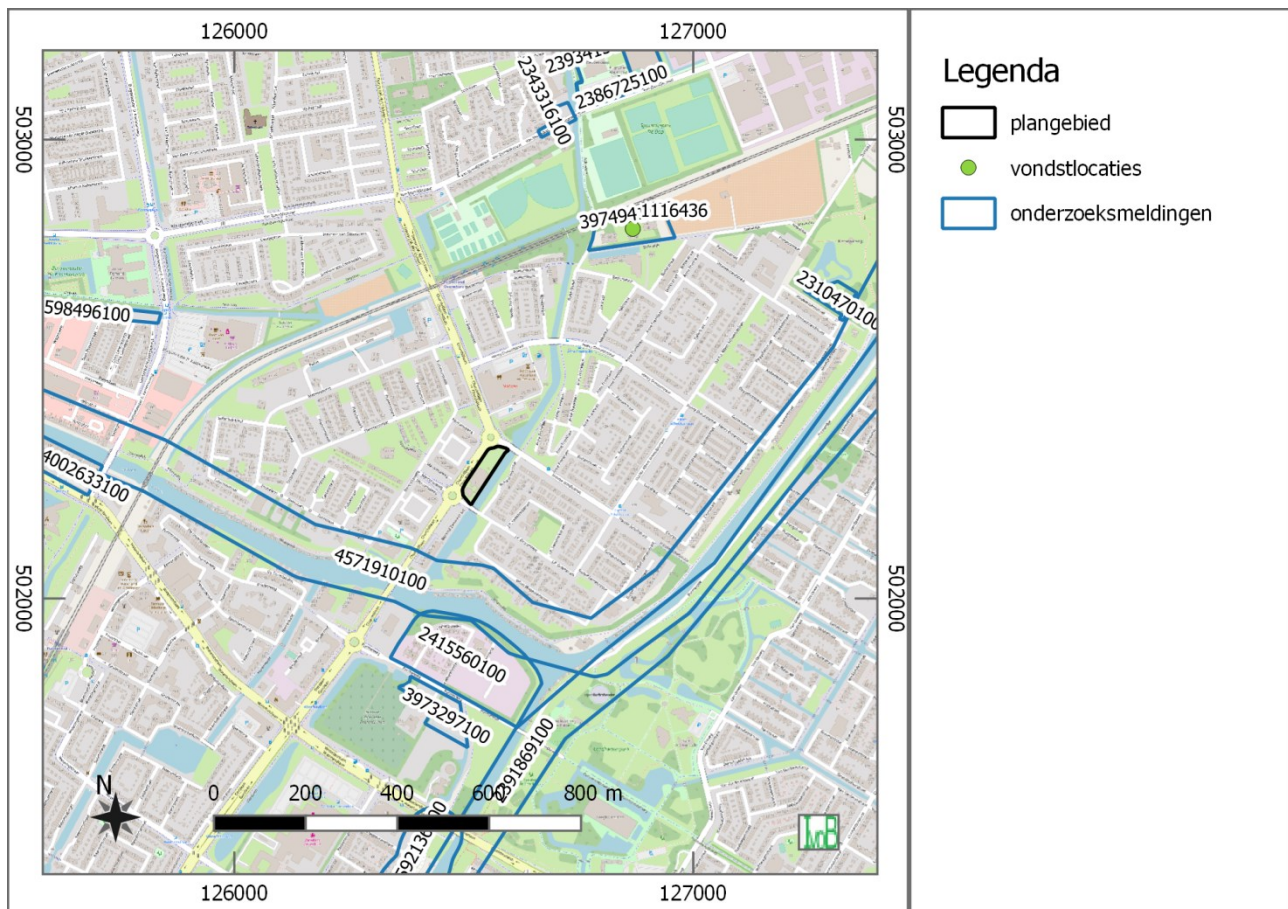
¹⁶ Huizer en Benjamins 2008

¹⁷ <http://archis.cultureelerfgoed.nl>

¹⁸ <https://maps.noord-holland.nl/GeoWeb51HTML5/index.html?viewer=ilc>

¹⁹ Huizer en Benjamins 2008

cultuurhistorische waarde gekarteerd op de locatie van het plangebied.²⁰

Afb. 6 Overzicht van de bekende archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied.

Een tracé op ca 200 m ten zuiden van het plangebied is onderzocht door middel van een bureauonderzoek. Omdat dit onderzoek nog niet is afgerond is nog geen informatie over de resultaten beschikbaar.²¹

Voor de ontwikkeling van de wijk De Where tot een woonwijk, op ca. 320 m ten zuiden van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd. In dit bureauonderzoek is geconstateerd dat het gebied waarschijnlijk niet bewoond is geweest in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd en dat door het huidige gebruik als bedrijventerrein geen andere archeologische waarden verwacht worden. Daarom is voor deze locatie geen vervolgonderzoek aanbevolen.²² Wat meer naar het zuiden is tijdens een bureauonderzoek van de locatie Purmerweg 92 vastgesteld dat daar geen archeologische waarden verwacht werden omdat de ontginningsas zich meer naar het noorden zou moeten bevinden.²³

Het tracé van de Purmerdijk op ca. 470 m ten oosten van het plangebied is onderzocht middels een bureauonderzoek. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van kadaverbetereiding. In dit bureauonderzoek zijn enkele gebieden geselecteerd waar archeologische resten vanaf de 17e eeuw verwacht worden. Er werd geadviseerd om in die zones geen bodemversturende activiteiten plaats te laten vinden.²⁴

²⁰ <https://maps.noord-holland.nl/GeoWeb51HTML5/index.html?viewer=ilc>

²¹ Archis-zaakidentificatie 4571910100.

²² Archis-zaakidentificatie 2415560100, van der Roest 2014

²³ Archis-zaakidentificatie 3973297100, van Rooij 2015

²⁴ Archis-zaakidentificatie 2391869100, Nales 2012

Op ca. 560 m ten noorden van het plangebied is een booronderzoek uitgevoerd op de locatie Stekeldijk. Hier is de door overstromingen in de Late Middeleeuwen IJe-laag aangetroffen onder een relatief dik opgebracht zandpakket. De top van de kleilaag is waarschijnlijk verstoord geraakt tijdens de recente bouwactiviteiten en daarom worden in het gebied geen archeologische waarden verwacht.²⁵

3.5 Historische situatie

Afb. 7 Locatie van het plangebied (zwarte cirkel) op de stadsplattegrond van Purmerend door Jacob van Deventer uit de periode van 1550 tot en met 1575.

Tijdens het onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Bonnekaarten uit 1878 tot en met 1905 (afb. 8)²⁶
- Kadastrale minuut en de Oorspronkelijke aanwijzende tafel (OAT) uit 1811-1832²⁷

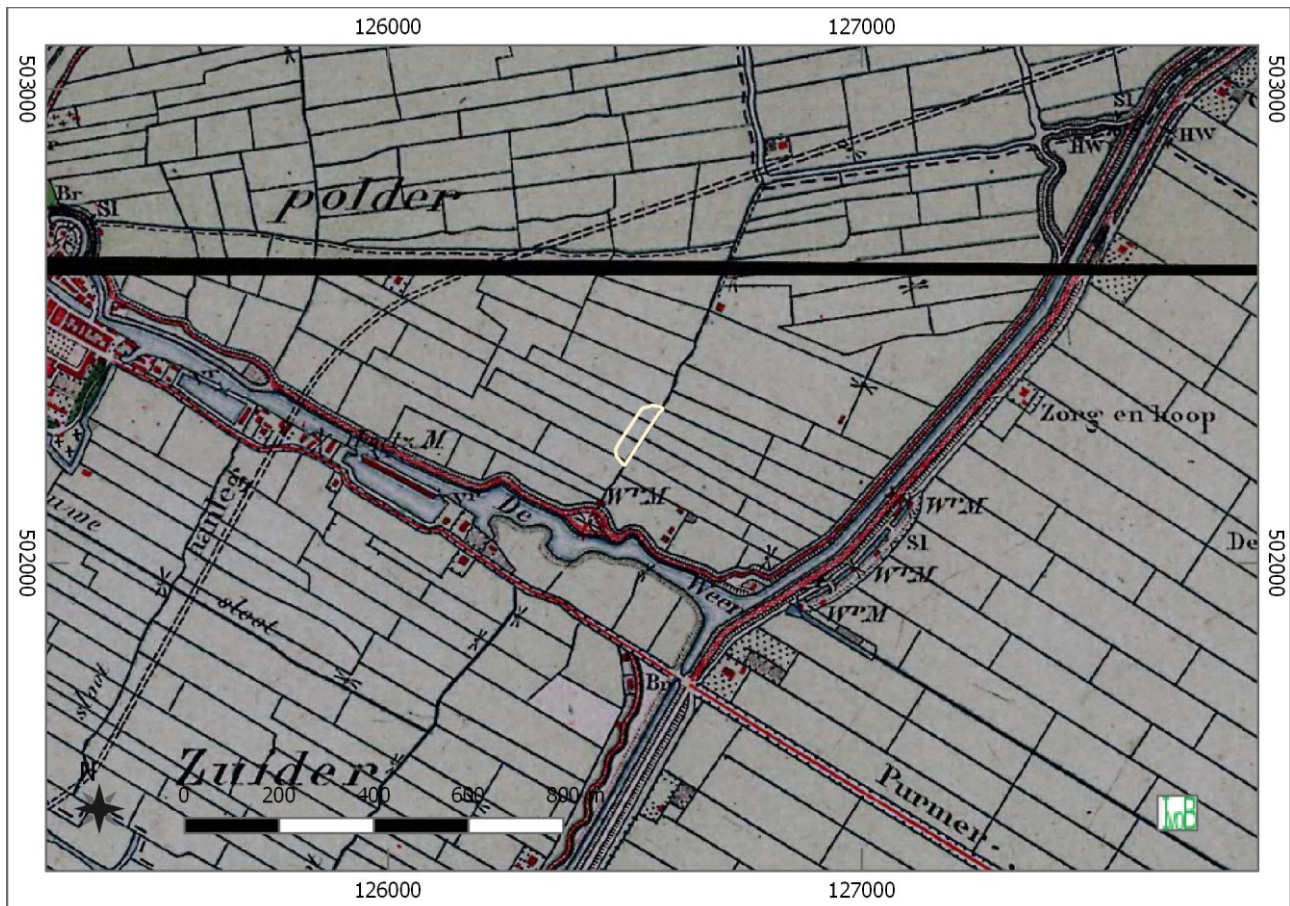
²⁵ Archis-zaakidentificatie 3974941100 en vondstlocatie 1116436

²⁶ Bureau Militaire Verkenningen 1878-1905

²⁷ Kadaster 1811-1832

- Ontgonnen Verleden²⁸
- Topografische kaarten uit 1950 tot en met 1994 (afb. 9)²⁹

Het gebied van Waterland was aan het begin van de Late Middeleeuwen nog een uitgestrekt veenwildernis, doorsneden door enkele veenrivieren. Het gebied is in de periode tussen de 10^e en de 12^e eeuw. n. Chr. grootschalig ontgonnen en geschikt gemaakt voor landbouw. In deze periode is op de locatie van Purmerend een nederzetting gesticht.³⁰ Het ontginningsblok waar het plangebied toe behoort, de Overweerse polder, is waarschijnlijk vanuit Purmerend ontgonnen. De watergang direct ten oosten van het plangebied fungeerde hierbij als achterkade van het ontginningsblok.

Afb. 8 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart van 1878.

Door de ontginning van het landschap klonk het veenpakket in en werd het gebied al snel niet meer geschikt voor akkerbouw. Hierdoor werd het landschap vatbaar voor overstromingen en zijn bijvoorbeeld de Beemster en de Purmer gevormd. De bevolking schakelde over van akkerbouw naar veeteelt, handel en visserij. Dit heeft ertoe geleid dat de agrarische nederzetting ter plaatse van Purmerend uitgroeide tot een stad. Purmerend heeft in 1434 stadsrechten gekregen.³¹ Waarschijnlijk is het plangebied na de inklinking in gebruik geweest als weiland.

Op de stadsplattegrond van Van Deventer van Purmerend uit de periode van 1550 tot 1575 is de watergang direct ten oosten van het plangebied afgebeeld (afb. 7). Op deze kaart zien we ook dat deze watergang afwaterde op de Where middels een watermolen (de Wheermolen). Er is geen bebouwing lint naast deze watergang

²⁸ Haartsen 2009

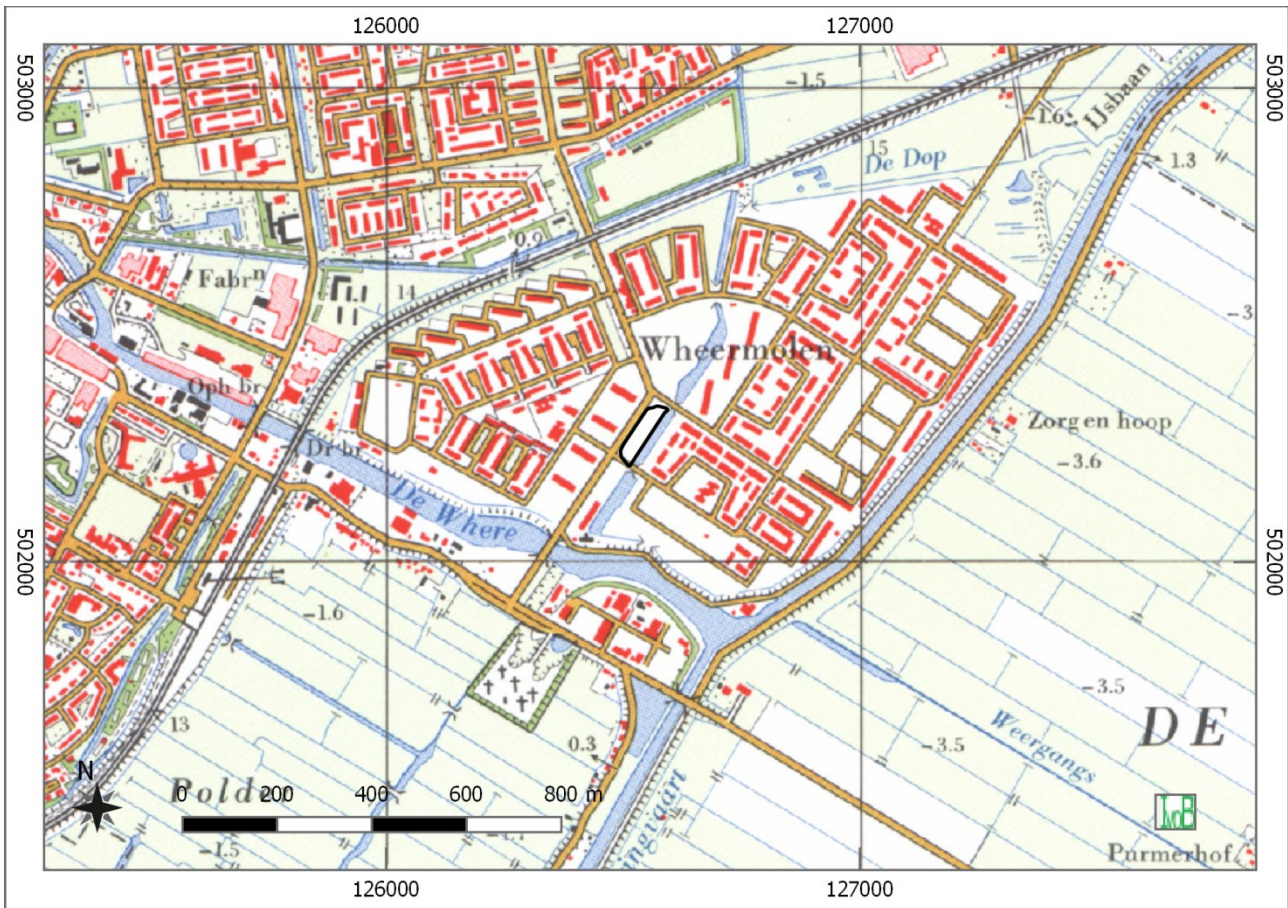
²⁹ Topografische Dienst Nederland 1950-1994

³⁰ Haartsen 2009

³¹ Haartsen 2009

afgebeeld.

De oudste gedetailleerde kaart van het plangebied is de kadastrale minuutkaart uit de periode van 1811 tot en met 1832. Op deze kaart is naast de watergang geen bebouwingslint afgebeeld en volgens de bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafelen (OAT) waren de percelen in deze polder allemaal in gebruik als weiland. Op de Bonnekaarten uit de periode tussen 1878 en 1905 is het landgebruik hetzelfde gebleven (afb. 8). Ook op de topografische kaarten van 1950 en 1961 had het gebied nog een agrarische bestemming. In de jaren '60 is rondom het plangebied de wijk 'Wheermolen' gebouwd om de woningnood uit Amsterdam te ondervangen (afb. 9). Het wijkcentrum in het zuiden van het plangebied is gebouwd in 1976 en 1977.

Afb. 9 Locatie van het plangebied op de topografische kaart van 1971.

3.6 Gespecificeerde archeologische verwachting

In de top van het Laagpakket van Wormer, dat zich waarschijnlijk op een diepte van 3,5 m -mv bevindt, kunnen op de oevers van kreekgeulen archeologische waarden uit het Mesolithicum of Neolithicum aanwezig zijn. Een mogelijke archeologische vindplaats op dit niveau zal waarschijnlijk uit de resten van een jachtkamp bestaan en zal zich manifesteren door een bewoningslaag met daarin een vondstspreading van kleine houtskool- en vuursteenfragmenten.

Vanaf de Bronstijd zal het plangebied deel hebben uitgemaakt van een uitgestrekt veengebied. Vanaf de Bronstijd tot de ontginning in de Late Middeleeuwen worden behoudens losse vondsten geen archeologische resten verwacht. Vanaf de Late Middeleeuwen heeft de watergang ten oosten van het plangebied als achterkade van een ontginningsblok gediend. Er is volgens het beschikbare historische kaartmateriaal

op deze locatie geen bebouwingslint tot ontwikkeling gekomen. Het plangebied is gedurende de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd in gebruik geweest als akkerland en later als weiland. Daarom worden in het plangebied geen archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd verwacht.

3.7 Effect van de voorgenomen ingreep op de verwachte waarden

De top van het Laagpakket van Wormer op ca. 3,5 m –mv is dus het enige niveau waarop archeologische waarden verwacht worden. Dit niveau zal niet verstoord worden tijdens de graafwerkzaamheden tot 1 m –mv in het noordelijke deel van het gebouw en de aanleg van de halfverdiepte parkeerkelder tot 2,5 m –mv. Ook de aanleg van de liftschacht tot 3 m –mv zal dit niveau waarschijnlijk niet verstoren. Tijdens de voorgenomen werkzaamheden zullen dus geen archeologische waarden verstoord worden.

3.8 Conclusie

Zijn er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig en zo ja, wat is de gespecificeerde archeologische verwachting?

In de top van het Laagpakket van Wormer, op ca. 3,5 m –mv, kunnen archeologische waarden uit het Mesolithicum of Neolithicum aanwezig zijn. Het betreft hier mogelijk de resten van een jachtkamp. Een eventuele archeologische vindplaats zal zich manifesteren als bewoningslaag met kleine fragmenten houtskool en vuursteen. Omdat het plangebied vanaf de Bronstijd deel heeft uitgemaakt van een veengebied worden uit de Bronstijd tot en met de Middeleeuwen geen archeologische waarden verwacht. Omdat het gebied een agrarische functie had in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden uit deze perioden geen archeologische waarden verwacht.

Als er mogelijke archeologische waarden aanwezig zijn;

Worden de verwachte archeologische waarden bedreigd door het uitvoeren van de voorgenomen ingreep in het plangebied?

De mogelijke archeologische waarden in de top van het Laagpakket van Wormer op een diepte van 3,5 m –mv zullen door de graafwerkzaamheden ter plaatse van het noordelijke deel van het gebouw (diepte ingreep 1 m –mv), de aanleg van een halfverdiepte parkeerkelder (diepte ingreep 2,5 m –mv) en de plaatselijk diepere bodemingreep van de aanleg van een liftschacht (diepte ingreep 3 m –mv) waarschijnlijk niet verstoord worden.

Is het plangebied voldoende onderzocht?

Omdat in het gebied geen archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd worden verwacht en de mogelijke archeologische waarden in de top van het Laagpakket van Wormer niet verstoord zullen worden, is het plangebied middels dit bureauonderzoek voldoende onderzocht. De overige onderzoeksvraag is daarom niet van toepassing.

Als de mogelijke archeologische waarden bedreigd worden en het plangebied nog niet voldoende is onderzocht;

Welke vorm van archeologisch onderzoek is de beste manier om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om tot een selectiebesluit te komen?

Niet van toepassing.

4 Advies

IVO·B, Allround Archeologie, adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Er kunnen echter nog archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn. Als in het plangebied archeologische resten aangetroffen worden is het verplicht deze te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.4 van de Erfgoedwet.

In het selectiebesluit van de gemeente Purmerend (30 juli 2018) wordt de conclusie van het bureauonderzoek onderschreven, namelijk dat in het plangebied geen vervolgonderzoek noodzakelijk is en dat het gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Literatuur

- Alterra. 2009. "Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland." .
- Bureau Militaire Verkenningen. 1878. "Bonnekaart, 312, Purmerend." .
- Haartsen, A.J. 2009. *Ontgonnen Verleden, Regiobeschrijvingen provincie Noord-Holland*. Rapport DK nr. 2009/dk-116-g. Ede.
- Huizer, J., en M. Benjamins. 2008. *De archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Purmerend*. Amersfoort.
- Kadaster. 1811. "Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel, Gemeente Purmerend, Sectie A, Blad 01." .
- de Mulder, E.F.J., en J. Blokzijl. 1987. "Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 19 Oost Alkmaar." . Haarlem: Rijks Geologische Dienst.
- de Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff, en T.E. Wong. 2003. *De Ondergrond van Nederland. Geologie van Nederland deel 7*.
- Nales, T. 2012. *Verbetering Boezemkaden, Polder Purmer, Gemeente Waterland, Edam-Volendam en Purmerend, Archeologisch bureauonderzoek*. Transect-rapport 198. Utrecht.
- Roest, J. van der. 2014. *Archeologisch onderzoek ontwikkeling De Where te Purmerend, gemeente Purmerend -bureauonderzoek*. Grontmij Archeologische Rapporten 1377. Houten.
- Rooij, J.A.G. van. 2015. *Purmerweg 92 in Purmerend, Een Bureauonderzoek*. ADC Rapport 3985. Amersfoort.
- SIKB. 2016. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.0*.
- Topografische Dienst Nederland. 1950-1994. "Topografische kaart van Nederland, blad 19G, Schaal 1:25.000." .
- Wagenaar, K. 1987. "Bodemkaart van Nederland, Schaal 1:50.000, Blad 19 Oost Alkmaar en 20 West (gedeeltelijk) Enkhuizen." . Wageningen: Stichting voor Bodemkartering.
- Wagenaar, K., en C. van Wallenburg. 1987. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij de kaartbladen 19 Oost Alkmaar en 20 West Lelystad*. Wageningen: Stichting voor Bodemkartering.

Overzicht van de archeologische perioden

Periode	Begin	Eind	
Paleolithicum	Vroeg	250.000 BP	
	Midden	250.000 BP	
	Laat	35.000 v. Chr.	
Mesolithicum	Vroeg	9.700 v. Chr.	
	Midden	8.400 v. Chr.	
	Laat	6.450 v. Chr.	
Neolithicum	Vroeg	5.300/4.900 v. Chr.	
	Midden	4.200 v. Chr.	
	Laat	2.850 v. Chr.	
Bronstijd	Vroeg	2.000 v. Chr.	
	Midden	1.800 v. Chr.	
	Laat	1.100 v. Chr.	
IJzertijd	Vroeg	800 v. Chr.	
	Midden	500 v. Chr.	
	Laat	250 v. Chr.	
Romeinse tijd	Vroeg	15 v. Chr.	
	Midden	70 n. Chr.	
	Laat	270 n. Chr.	
Middeleeuwen	Vroeg	A	450 n. Chr.
		B	525 n. Chr.
		C	725 n. Chr.
		D	900 n. Chr.
	Laat	A	1050 n. Chr.
		B	1250 n. Chr.
Nieuwe Tijd	A	1500 n. Chr.	
	B	1650 n. Chr.	
	C	1850 n. Chr.	